

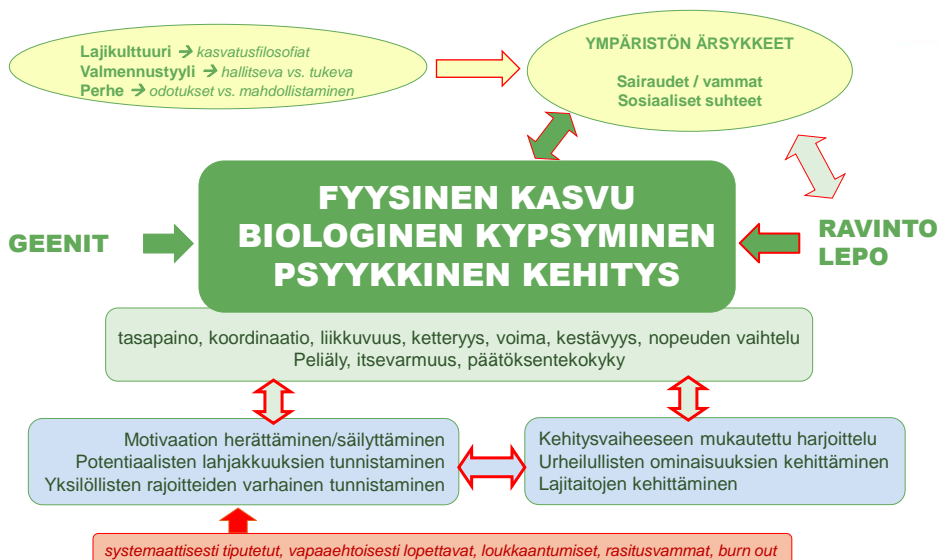
TERVE URHEILIJJA -ILTASEMINAARI 18.11.2015

Biologisen iän huomioiminen harjoittelussa

Timo Hänninen
 Ilkkuntalääketieteeseen erikoistuva lääkäri
 Tampereen Urheilulääkäriasema
 UKK-instituutti

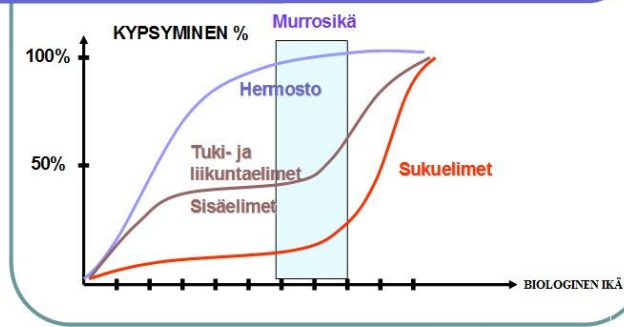
NUOREN URHEILIJAN KASVU JA KEHITYS

BIOLOGINEN KYPSYMINEN

Elinjärjestelmien luonnollinen kypsyminen

BIOLOGISISTA KEHITYSMITTAREISTA MÄÄRITETTY IKÄ (BIOLOGINEN IKÄ)

- **ULKOISTEN SUKUPUOLIMERKKIEN KEHITYS (Tanner, kuukautiset)**
  - Vain murrosiän aikana voidaan hyödyntää
  - Kertoo vaiheen, muttei sen kestoa / alkuajankohtaa
- **PITUUSKASVUN NOPEUS**
- **LUUSTOIKÄ**
  - Ranne-käsi röntgenkuvan perusteella arvio
  - Lapsuudesta nuoruuteen käyttökelpoinen
  - paljon vaihtelua normaalin kasvun rajoissa olevilla nuorilla
  - hidastuneen ja nopeutuneen kasvun arvioinnissa hyvä tutkimus
- **HORMONIMÄÄRITYKSET**
  - kasvuhormoni, sukupuolihormonit
  - yksilölliset tasot
  - erityis sykäyksitistä
  - riippuvaisia rasituksen ja levon suhteesta; unen ja ravinnon määrästä

POJAT	
Ikä	Testo.taso
11.6	2.92
12.6	5.81
13.6	13.12
14	21.8
15	26.07
17.5	28.60

Mero ja Häkkinen 1988

PUBERTEETTI

POJAT:

ALKU: kiveksen halkaisija >2.5cm (9-13.5v.)

KESTO: noin 3.2v. (2-5v.)

LOPPU: kasvupyrähdys päättyy, P5

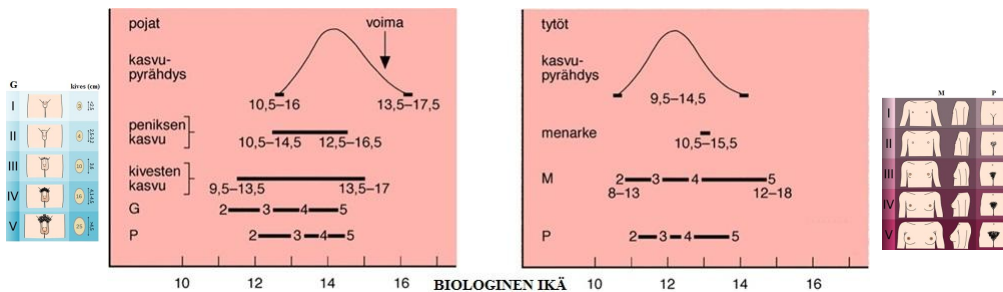
TYTÖT:

rinta alkaa kehittyä M2 (8-13v.)

n. 2.4v. (SD 1.1)

kuukautiset alkavat (keski-ikä: 13v.)

Erot kalenteri-ikään verrattuna voivat olla +/- 4 vuotta.

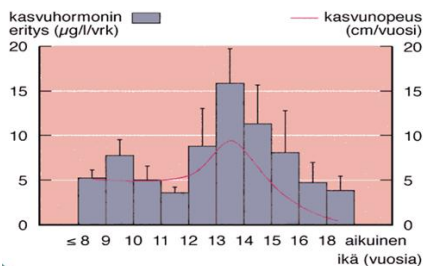
FYYSINEN KASVU

- Kehon rakenteiden koko kasvaa
- Seisoma- ja istumapituus muuttuvat.
- Raajojen ja vartalon mittasuhteet muuttuvat.
- Lihas- ja kokonaisuudessa lisääntyy.
- Ihon pinta-ala kasvaa.

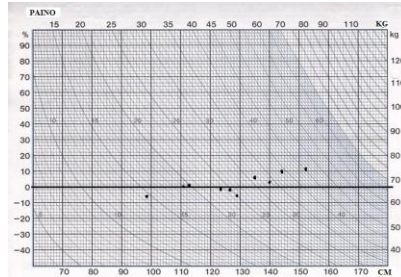
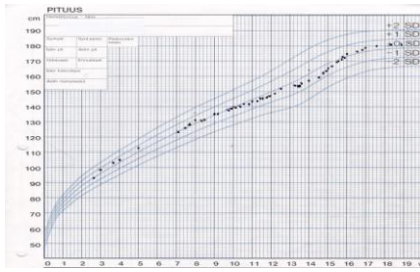
KASVUPYRÄHDYS:

POJAT: alku 10-15v, kesto n. 3 vuotta

TYTÖT: alku 9-13v, kesto n. 1,5 vuotta

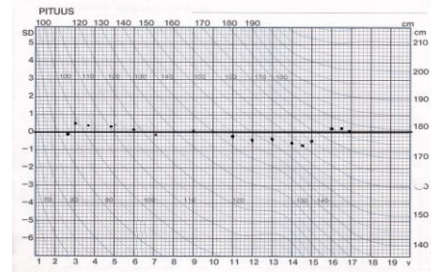
KASVUKÄYRÄT

PITUUSPAINO /SUHTEELLINEN PAINO
=painon suhde pituuteen, arvioi muutokset

SUHTEELLINEN PITUUS

=poikkeama iän ja sukupuolen mukaisesta keskipituudesta

KASVUNVARA (odotuspituus)

=vanhempien pituuksien ja kasvukäyrien perusteella laskettu ennuste aikuispituudesta, jos olosuhteet ovat suotuisat

$$[(\text{vanhempien pituuden keskiarvo}) - 171] / 10 (+/- 0.4 \text{ SD})$$

KASVURYTMI (kasvun kesto)

= kasvukäyrän muutosten ja vanhempien puberteetti-ikätaulun perusteella tehtävä arvio

www.terveurheilija.fi

KASVUKÄYRIEN TULKINTA

KASVUN TAITTUMINEN käyrästäöllä

- yleensä normaalia yksilöllistä vaihtelua
- lapsi kasvaa vuosittain 4-7 cm
- kasvuvauhti on hitaimmillaan juuri ennen murrosiän kasvupyrähdystä

SUHTEELLISEN PAINON PUTOAMINEN pituuskasvun taittuessa

- energiansaannin riittämättömyys?
- hoitamaton sairaus? (e. rasitusastma)

SUHTEELLISEN PAINON KOHOAMINEN pituuskasvun taittuessa

- Hormonitoiminnan häiriö? e. kilpirauhasen- tai aivolisäkkeen vajaatoiminta
- Hyperglukokortikoidismi? (e. liiallinen kortisoni astman hoidossa)

www.terveurheilija.fi

PSYYKKINEN KEHITYS MURROSIÄSSÄ

KOGNITIO

Tulevaisuuden hahmottaminen
ja sitoutuminen harjoitukseen paranee

SOSIAALINEN

Vanhemmista irtaantuminen;
muiden sosiaalisten suhteiden merkitys kasvaa

EMOTIONAALINEN

Itsesäätely ja stressin sieto paranee

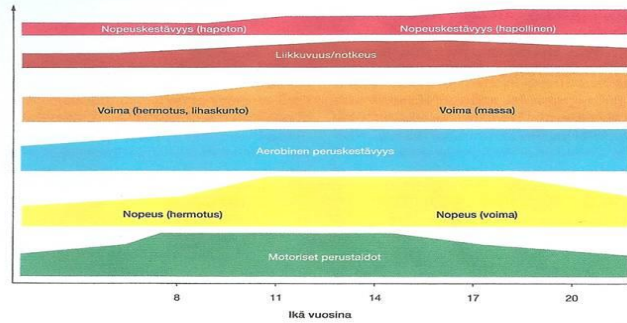
www.terveurheilija.fi

TERVE URHEILIJAJ

HARJOITTELUSSA HUOMIOITAVAA

HERKKYYSKAUDET JA PAINOPISTEALUEET ERI IKÄVAIHEISSA

Kuvio 8.1. Fyysisten ominaisuuksien herkkyykskaudet ja painopistealueet eri ikävaiheissa (Hakkarainen H. Ym. 2008)

BIOLOGINEN IKÄ HUOMIOITAVA:

- aikaisin kehittyvät / isokokoiset: voivat vaikuttaa virheellisesti lahjakkaammilta
- myöhään/hitaasti kehittyvät: lahjakkuus voi jäädä ymmärtämättä; pitkät herkkyykskaudet

www.terveurheilija.fi

Harjoittelussa huomioitavaa ennen kasvupyrähdystä

- **PERUSLIIKUNTATAIDOT:**
lihaskunto, -koordinaatio, nopeus (liiketiheys), liikkuvuus, tekniikka
- riittävä kokonaisliikunnan määrä
- ei kovaa maitohapollista tai raskailla lisäpainoilla tapahtuvaa harjoittelua
- monipuoliset keskivartalon hallintaan liittyvät harjoitteet
- perusvoiman tekniikkaharjoittelua ilman lisäpainoja
- voimaharjoittelu omalla painolla

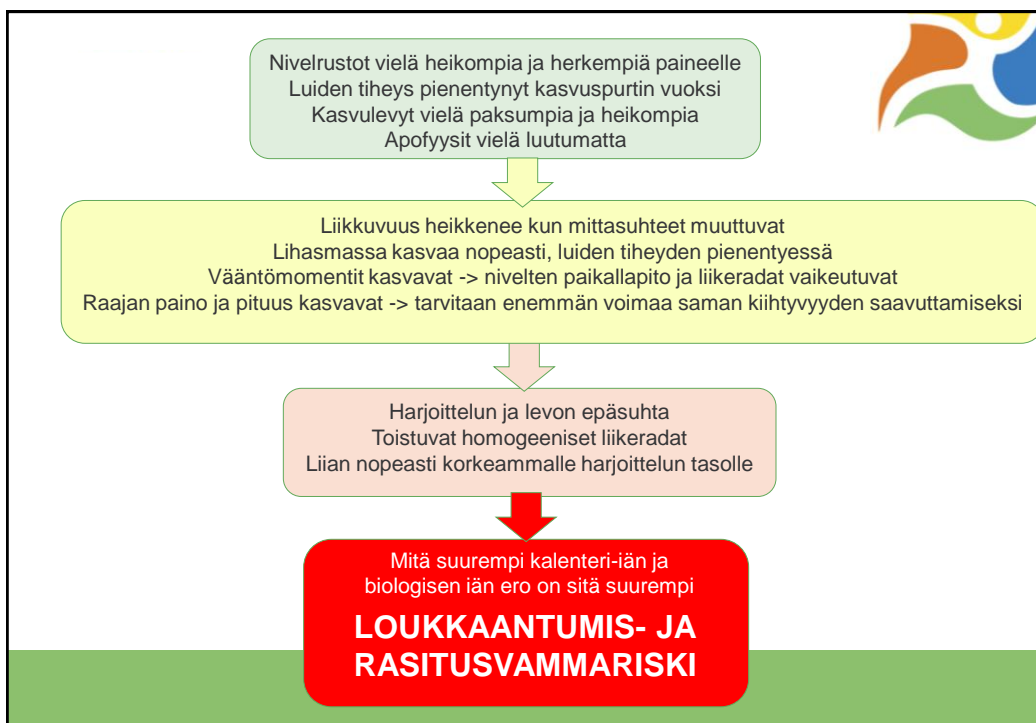
www.terveurheilija.fi

Harjoittelussa huomioitavaa / kasvupyrähdyksen aikana

- Lihasten venyvyys, lihastasapaino ja -kontrolli
- Suoritustekniikoiden säilyttäminen
- Lajin vaatiman liikkuvuuden ja lihaskunnan kehittäminen
- Riittävä energian saanti
- Innostuksen ja riittävän kokonaisliikunta määrän säilyttäminen
- RASITUSVAMMARISKI KASVAA

www.terveurheilija.fi

Harjoittelussa huomioitavaa / kasvupyrähdyksen jälkeen

- voimaharjoittelu nousujohteisesti lisäpainoilla mikäli tekniikka kunnossa
- Aikuismainen kilpailutuloksiin tähtäävä harjoittelu
- Palautuminen kovatehoisista harjoituksista hidastuu (palautumisen seuranta!)

www.terveurheilija.fi

USKOMUKSIA JA TUTKIMUKSIA

- Kovatehoisella harjoittelulla EI ole suoraa vaikutusta kasvuun
  - valikoituminen lajiin selittää suurimman osan eroista eri lajien urheilijoiden välillä
- Pojilla lihasvoiman kasvu KIIHTYY murrosiässä, tytöillä kasvu on tasaisempaa
  - Puberteetin lopussa poikien voimatasot keskimäärin +50% tyttöihin verrattuna
- Ennen puberteettia lapset HYÖTYVÄT voimaharjoittelusta
  - mutta lihasvoiman harjoitettavuus paranee iän myötä
- Aerobinen ja anaerobinen harjoitteluvaste EIVÄT ole yhteydessä sukupuoleen, ikään tai kypsyysasteeseen
  - jos harjoittelu on säädetty vastaamaan sen hetkistä kuntotasoa

IOC consensus statement on youth athletic development; Bergeron M. et co. BJSM 2015;49

LEVON JA UNEN MERKITYS

- kudosten rakentuminen
- kasvu
- oppiminen
- hermoston palautuminen
- immunitetin vahvistuminen
- tarkkaavaisuuden normalisoituminen

Unentarve

7 - 10 v.	9.5 - 10 tuntia
11 - 14 v.	9 - 9.5 tuntia
15 - 17 v.	8.5 - 9 tuntia
18 - 19 v.	8 tuntia

Unirytmien siirtyminen myöhäisemmäksi murrosiässä on normaali fysiologinen ilmiö

→ LOUKKAANTUMISRISKI PIENENEÄ

UNEN MÄÄRÄÄ VÄHENTÄVIÄ TEKIJÖITÄ NUORILLA URHEILJOILLA:

- aamuharjoitusten ajankohdat; aikainen herätys kouluun
- tietokoneen/puhelimen käytön määrä ja ajankohta; sosiaalisten suhteiden ylläpito;
- akateemiset vaatimukset
- kofeiinin käyttö

www.terveurheilija.fi

RAVINTO

ARKIRUOKAILU KUNTOON

- rytmitys ja laatu!
- vanhempien ohjauksen ja vastuun kautta tiedostavan urheilijan konsultointiin

RIITTÄVÄ ENERGIAN SAANTI

- valvonnasta ohjauksen kautta mahdollistamiseen
- Syömishäiriöiden tunnistaminen ja varhainen puuttuminen

MONIPUOLINEN RUOKAVALIO

- Säännöllinen Hb tarkistus (raudansaanti, kuukautiset, maito, veritilavuuden kasvu)
- Riittävä kalkan saanti (maidottomat urheilijat)
- D-vitamiini (kalkan imeytyminen)
- Riittävä nesteytys (lisääntynyt hikoilu)

www.terveurheilija.fi

ESIMERKKI:

**Jääkiekko / Pojat C1 (kalenteri-ikä 14-15 v)
SM-sarjajoukkueen biologinen ikä :**

- Kivesten koko kaikilla yli 2,5cm ja karvoitus P4-5
- kaikilla pituuskasvun nopeavaihe jo alkanut
- kasvun nopeavaihe vielä kesken 17/25
    ➔ ei isoja lisäpainoja käyttöön
- tämän lisäksi 4 muuta joille erityshuomautus ettei isoja lisäpainoja käyttöön ennen kuin keskivartalon / polvien hallinta ja linjaus ovat kunnossa.